

Asia: VN/20721/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysturvalain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon pidentämistä koskevasta muutoksesta? (TTL 5 luku)

Esityksessä palkansaajan työssäoloehto pidennettäisiin nykyisestä noin kuudesta kuukaudesta 12 kuukauteen. Samaan aikaan hallitusohjelman mukaan jatkossa työsopimus olisi mahdollista tehdä määräaikaisena myös ilman erityistä perustetta vuodeksi, mikä tulee todennäköisesti lisäämään määräaikaisia työsopimuksia ja vaikeuttamaan raskaus- ja perhevapaasyrjintään puuttumista. Naisjärjestöjen Keskusliitto muistuttaa, että osa- ja määräaikaisuudet ovat yleisempiä naisilla: 2022 naisista lähes 20 % (miehistä 15%) työskenteli määräaikaisissa työsuhteissa ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskenteli 24% naisista (miehistä 12%).

Esityksessä 12 kuukauden mallissa naisia putoaa ansiosidonnaiselta miehiä enemmän kaikissa ikäluokissa (s. 27). 30-34-vuotiaiden luokassa naisia putoaa lähes puolet enemmän kuin miehiä. Lisäksi esimerkiksi opetus- ja kasvatusalalla on yleistä, että varsinkin tuoreet opettajat jäävät ansiosidonnaiselle kesäajaksi, koska työnantaja ei palkkaa heitä vakituisiin virkoihin. Tällöin työntekijällä on kyllä motivaatiota muttei valtaa saada palkkaa 12 kuukauden ajalta. Myös monet palvelu- ja puutarha-alan työpaikat ovat kausiluonteisia ja siten määräaikaisia.

Epätuottavat työsuhteet ovat yleistyneet voimakkaasti. 2023 lähes puolet avoinna olevista työpaikoista on niin kutsuttuja epätuottavia työsuhteita, eli määrä- tai osa-aikaista tai vuokratyötä. Liikkuvuus eri työsuhteiden ja yrittämisen välillä on kasvanut. Tätä vasten heikennykset määräaikaisuuksia tekevien työttömyysturvaan voivat pahimmillaan kasvattaa kannustinloukkoja.

Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, muutos myös kasvattaisi asumistuki- ja toimeentulotukimenoja. Työssäolon pidentäminen vaikuttaa negatiivisesti etenkin naisten toimeentuloon ja on siten ongelmallinen sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

Lausuttavaa palkansaajan työssäoloehdon kertymistä koskevista muutoksista? (TTL 5 luku ja asetusmuutokset)

Työttömyysturvan kehittämisen työryhmän raportin (2021) mukaan päivärahan taso laskee niiden keskuudessa, joiden työssäoloehto kertyy useista erillisistä työjaksoista. Naiset ovat ylliedustettuina ryhmässä, jossa nykyinen työssäoloehto täyttyy mutta tuloperusteinen päivärahaehto ei. Tämä johtuu raportin mukaan todennäköisesti naisten keskimäärin miehiä matalammista tuntiansioista. Uudistus hyödyttää siis enemmän miehiä, koska heillä on keskimäärin naisia korkeammat ansiot.

Raportin alarajamalli oli 844 euroa kuukaudessa. Siksi hallituksen esityksen 930 euroa on liian korkea ottaen huomioon naisvaltaisten alojen matalasti palkatut tehtävät, joiden vuoksi jatkossa työssäoloehto vaatisi merkittävästi lisätunteja. Kaikilla aloilla tai puutteellisen työkyvyn vuoksi lisätunnit eivät ole aina edes realistisia.

Työttömyysturvaan ja asumisen tukiin esitetyt muutokset osuvat arvioiden mukaan samoihin ryhmiin. Esimerkiksi asumistuen leikkaukset, toimeentulotuen ehtojen tiukentuminen ja työttömyysturvan lapsikorotusten poisto, suojaosan poistuminen ja indeksijäädytykset tuovat yhteisvaikutuksen, jonka arvioidaan lisäävän kasautuvaa huono-osaisuutta ja työntävän perheitä toimeentulotuella. Tämä taas lisää terveydenhuollon ja lastensuojelun kustannuksia.

Lausuttavaa ansiopäivärahan perusteena olevan palkan määrittelystä? (TTL 6 luku ja asetusmuutokset)

-

Lausuttavaa TTL 5 ja 6 luvun muutosten vaikutuksesta työttömyysetuuden maksamisen työvoimapolitiisiin edellytyksiin? (TTL 2 ja 2 a luku sekä 14 luvun 1 c §)

Esityksessä työssäoloehto kertyisi 75 prosenttia palkkatuetussa työssä, kun hallitusohjelman mukaan se poistetaan kokonaan. Palkkatuki on tärkeä työllistymistä edistävä tekijä erityisesti vaikeammin työllistyvien suhteen, ja työssäoloehdon tulisivin kattaa 100 prosenttia palkkatyöstä.

Määräaikaisissa työsuhteissa olevat työntekijät eivät pääsääntöisesti saa vuosilomaa työsuhteen aikana, joten lomakorvauksen jaksottamisen palauttaminen kohdentuu todennäköisemmin työmarkkinoilla jo entuudestaan heikommassa asemassa oleviin työntekijöihin. Myös tässä muutoksessa vaikutus osuu enemmän naisiin ja nuoriin. Vuosilomakorvausten jaksotusta koskevia päätöksiä tehtiin vuonna 2011 noin 110 000. Ansioturvan saajilla keskimääräinen jaksotusaika oli 14 päivää ja perusturvan saajilla 9 päivää. Lomakorvausten jaksotus lisäsi työttömyysetuuden hakemiseen liittyvien selvitysten määrää ja siten pidensi hakemusten käsittelyaikoja.

Yhdistyneiden kansakuntien taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien komitea (TSS-komitea) otti täytäntöönpanon nopeutettuun seurantaan kolme suositusta, joista yksi liittyi sosiaaliturvaan. Komitea oli 2021 huolissaan siitä, että etuuksien leikkaukset ja indeksin jäädyttäminen 2015-2019 tekivät etuudet riittämättömiksi ja vaikuttivat suhteettomasti jo ennestään heikommassa asemassa oleviin ryhmiin. Komitea kehotti Suomea sisällyttämään

sosiaaliturvalain uudistukseen suoja-toimia, joilla varmistetaan sosiaaliturvan riittävyys. Jos leikkauksia tehdään, niiden tulisi olla väliaikaisia ja kattaa vain kriisajan, ne eivät saisi vaikuttaa suhteettomasti epäedullisessa asemassa oleviin ja syrjäytyneisiin ryhmiin ja niihin tulisi liittää muita eriarvoisuutta lievittäviä toimenpiteitä, kuten sosiaalisia tulonsiirtoja. Leikkausten jälkeen sosiaaliturvan tulisi säilyä sen tasoisena, että se mahdollistaa riittävän elintason.

Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitea (ESOK) totesi 15.2.2023 julkistetussa ratkaisussaan Suomen sosiaaliturvan tason olevan edelleen liian alhainen. Suomi on saanut komitealta aikaisemminkin moitteita perusturvan riittämättömästä tasosta. ESOK tarkasteli vähimmäissairauspäivärahan, -vanhempainrahan, -kuntoutusrahan, työttömyysturvan peruspäivärahan, takueläkkeen, työmarkkinatuen ja toimeentulotuen tasoa. Komitea totesi vähimmäisetuudet liian mataliksi, jotta ne voisivat kattaa tuensaajan perustarpeet Euroopan sosiaalisen peruskirjan edellyttämällä tavalla.

Sosiaali- ja terveysministeriön köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisen toimintasuunnitelma suosittelee tarkastelemaan sosiaaliturvan riittävyyttä juuri ESOKin ratkaisujen näkökulmasta ja tutkimaan eri etuuksien korotuksen vaikutusta köyhyyden vähentämiseksi. Myös perusturvan riittävyyden arviointi (2019) totesi jälleen, että työttömän, sairaan ja vanhempainvapaalla olevan perusturva ei riitä turvaamaan kohtuulliseksi katsottavaa toimeentuloa. Asiantuntijaryhmän mukaan vähimmäismääräisiä työttömyysetuuksia saavien tulot eivät riitä kattamaan kohtuullisen minimikulutuksen viitebudjettia. Työttömyysturvaan kaavailut muutokset eivät tule parantamaan tuen saajien toimeentuloa, joten tilanne voi kääntyä vielä tätäkin huonompaan suuntaan.

Lausuttavaa työttömyysetuuden sovittelun suojaosasta luopumisesta? (TTL 4 luku)

Osa osa-aikatyötä tekevästä ei saa tai pysty tekemään töitä kokoaikaisesti. Suojaosan poisto ei kannusta ottamaan vastaan lyhyempiä työkeikkoja ja se pienentää osa-aikatyötä tekevien päivärahaa. Suojaosan poiston vaikutus työllisyyteen on esityksen mukaan vähäinen.

Kuten esityksessäkin todetaan, suojaosan poiston vaikutukset painottuvat naisiin: ansiopäivärahassa sovitellun päivärahan saajista 64 prosenttia oli naisia vuonna 2022. Kuten sivun 36 taulukosta käy ilmi, sovitellun päivärahan saanti ja siten suojaosan poiston vaikutukset kohdentuvat ansiopäivärahassa korostetusti naisiin, erityisesti 25-44-vuotiaisiin. Suojaosasta luopuminen vaikuttaa erityisesti heihin, jotka työskentelevät aloilla, joissa työ on tyypillisesti osa-aikaista tai keikkaluonteista, ja joissa toimeentuloa täydennetään sovitellulla työttömyysetuudella. Tällaisia aloja ovat tyypillisesti naisvaltaiset palvelualat.

Suojaosan poisto ei ole irrallaan muista työttömyysturvaan tehdyistä muutoksista. Hallituksen esityksessä myönnetään, että toimeentulotuen saajilla kannustimet ottaa vastaan ainakin osa-aikaista työtä voivat jopa heikentyä, koska 150 euroa ylittävät työtulot leikkaavat toimeentulotukea täysimääräisesti. Muihin etuuksiin tehdyt leikkaukset taas arvioiden mukaan pudottavat enemmän ihmisiä juuri toimeentulotuelle. Etuuksien yhteisvaikutusten arviointi on tarpeen myös kannustinloukkojen näkökulmasta.

Hallitus on sitoutunut sukupuolten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. Yhdenvertaisuustiedonannossa mainitaan, että "Lainsäädäntö on meillä kokonaisuutena hyvällä tasolla. (...) Hallituksen toimet painottuvat siten niihin toimiin, joilla yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista käytännössä voidaan edistää". Suojaosasta luopuminen ja työssäoloehdon muutokset eivät edistä tasa-arvoa vaan heikentävät sitä.

Naisjärjestöjen Keskusliitto on huolissaan siitä, että monet naisvaltaiset alat ovat kriisiytyneet. Sosiaali- ja terveysala, opetusala ja monet palvelualat olivat kuormittuneita jo ennen pandemiaa, ja koronakriisi pahensi tilannetta entisestään. Naisvaltaisille aloille tyypillisiä ongelmia ovat matala palkkaus, työvoimapula ja näistä johtuva työntekijöiden kuormittuneisuus. Työterveyslaitoksen työhyvinvointikyselyssä (2022) 56 % naisista arvioi työuupumuksensa melko korkeaksi tai korkeaksi. Työuupumuksen hinta niin yksilölle kuin yhteiskunnalle on kova. Kunta-alalla henkilöstön sairauspoissaoloista, työtapaturmista, työterveyshuollosta ja työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuu vuosittain välittömiä kustannuksia 1,2 miljardia euroa.

YK:n naisten syrjinnän poistamista käsittelevä Cedaw-komitea 2022 suosituksissaan Suomelle huolissaan siitä, että vuosina 2016-2018 toteutetut säästötoimenpiteet, mukaan lukien sosiaaliturvaetuuksien leikkaukset, vaikuttivat suhteellisesti enemmän naisiin ja edistivät köyhyyden naisistumista. Komitea suosittelee, että sopimusvaltio ryhtyy toimenpiteisiin varmistaakseen naisten riittävän elintason ja heidän taloudellisten ja sosiaalisten oikeuksiensa toteutumisen.

Lausunossa tähän asti esitettyjen muutosten heikentävä vaikutus osuu korostetusti naisiin, jotka työskentelevät matalasti palkatuilla naisvaltaisilla aloilla. Nämä alat eivät tarvitse heikennyksiä työssäjaksamiseen, ja esimerkiksi palvelu- ja hoiva-alan pitovoima on jo nyt heikkoa. Kun hallitus lisäksi lakkauttaa aikuiskoulutustuen, työuupumus, taantuma, inflaatio ja työn vastaanottamisen kannustinloukut kasvattavat riskiä eriarvoistumisen, mielenterveyden ongelmien ja työttömyyden sekä valtion menojen kasvuun.

Lausuttavaa lapsikorotusten poistamisesta? (TTL 6 ja 7 luku)

Suomi on sitoutunut osana Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa vähentämään köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien määrää 100 000:lla vuoteen 2030 mennessä. Määrästä kolmasosan tulee olla lapsia.

Kaavaillut muutokset työttömyysturvaan työntävät arvioiden mukaan yli 3 600 lasta lisää pienituloisuuteen. 51 % pienituloisuuteen tippuvista on lapsia. Lapsilisän korotuksilla on aikaisempien simuloitien perusteella vähäinen vaikutus köyhyyteen (20 €/kk korotus alle 3-vuotiaiden lapsilisään: -0,1 prosenttiyksikköä, yksinhuoltajakorotuksen korotus 10 %: -0,1 prosenttiyksikköä). Lisäksi kahdessa osoitteessa asuvien lapsien vanhemmista vain toinen saa lapsilisää.

Lapsiperheköyhyys on yhden huoltajan perheissä huomattavasti kahden vanhemman perheitä yleisempää ja suurimmassa köyhyysriskissä onkin esimerkiksi yksinhuoltajavanhemmat, joista naisia on 87 prosenttia. Yksinhuoltajien köyhyys on kasvanut 1990-luvulta lähtien, ja yksinhuoltajien työttömyys on lähes kaksinkertainen muihin perheisiin verrattuna. Erityisesti vähemmän koulutettujen yksinhuoltajaäitien työllisyys on kehittynyt muita väestöryhmiä heikommin. Hintojen nousukin on köyhdyttänyt erityisesti yhden aikuisen lapsiperheitä (Kela 2022). Työelämän muutokset ovat aiheuttaneet työaikojen muutoksia, joihin yksinhuoltajien on vaikea tai mahdoton vastata. Tämä kasvattaa pitkäaikaistyöttömyyden riskiä. Myös köyhyys työssäkäynnistä huolimatta koskee erityisesti lapsiperheitä ja yksin asuvia. Yhden vanhemman perheiden pienituloisuusaste on noussut 23,7 %, kun esimerkiksi kahden vanhemman perheiden vastaava osuus on 6,6 % (Tulonjakotilasto, Tilastokeskus 2021).

Lapsiperheköyhyys vaikuttaa lapsen hyvinvointiin ja aiheuttaa ulkopuolisuutta. Lapsuudessa koettu köyhyys myös näkyy aikuisuudessa asti erilaisina terveys- ja mielenterveyshaasteina. Suomalaiset pitkittäistutkimukset yhdistävät lapsuudessa koetun taloudellisen niukkuuden myöhempään työttömyyteen, mielenterveysongelmiin, heikkoon koulumenestykseen sekä ylivelkaantumiseen.

Hallitusohjelmassa mainitaan, että ”hallitus edistää lapsiperhemyönteistä politiikkaa kaikilla tasoilla ja kiinnittää huomiota lapsi- ja perhevaikutusten arviointiin päätöksenteossa”. Työttömyysturvan esitettyjen muutosten lapsiarviointia ei ole tehty, kuten lapsiasiavaltuutettu on huomauttanut.

Esityksessä mainitaan, että koska lapsikorotus nostaa työttömyysetuuksien määrää, se myös heikentää työnteon kannustimia. On epäselvää, mihin tutkimuksiin väite pohjautuu, kuten 10 000 uuden työllisen saaminen lapsikorotuksen poistamalla. Muistutamme myös linkistä syntyvyyteen: STTK:n 2020 teettämässä kyselyssä huoli omasta toimeentulosta korostui syynä lasten hankinnan lykkäämiselle erityisesti 18-35-vuotiaiden naisten keskuudessa. Lapsikorotusten saajissa naiset ovat enemmistö, eli tämäkin muutos kohdistuu eniten naisiin. Esitys on sukupuolten tasa-arvon kannalta ongelmallinen.

Lausuttavaa omavastuuajan pidentämisestä? (TTL 5 ja 7 luku)

Viitaten useiden perusturvaleikkausten yhteisvaikutuksiin, omavastuuajan pidentäminen seitsemään päivään heikentää työttömäksi jääneen toimeentuloa jo muutenkin vaikeassa tilanteessa.

Lausuttavaa esityksen taloudellisista ja kansalaisvaikutuksista (ml. vaikutukset julkiseen talouteen, työllisyyteen ja kuntiin)?

Ilman perusteellista arviointia ja varsinkin kiireellä aikataululla tehdyillä uudistuksilla on riski saada esitykseen nähden päinvastainen vaikutus julkisen talouden tasapainottamiseen ja riittävän toimeentulon saantiin. Myös OECD (2023) on laskenut, että etuuksien leikkaukset voivat toimia vain sellaisen henkilön kohdalla, jolla ei ole mitään muuta työllistymistä hankaloittavaa tekijää, kuin työpaikan puute.

Esityksen logiikkaan siitä, että työttömyysturvan leikkauksilla kannustetaan heikossa työmarkkina-
asemassa olevia töihin, ei esitetä väitettä tukevaa tutkimusta. Pitkäaikaistyöttömien työllistymistä
vaikeuttavat erityisesti terveysongelmat ja sopivan koulutuksen tai työkokemuksen puute. Myös
työmarkkinoiden syrjintä vaikeuttaa esimerkiksi maahan muuttaneiden, iäkkäiden ja vammaisten
henkilöiden työllistymistä. 56 prosentilla maahan muuttaneista naisista on korkeakoulututkinto,
mutta maahan muuttaneiden naisten ja miesten väliset työllisyys- ja palkkaerot ovat suuremmat
kuin muun väestön. Maahan muuttaneiden naisten työurat ovat lyhyempiä ja työllistyminen
hitaampaa. Tavoitteena syrjimätön työelämä -tutkimuksen mukaan muun muassa etniseen
vähemmistöön kuuluvia ja iäkkäämpiä henkilöitä kutsutaan muita harvemmin työhaastatteluun.
Tiukennukset sosiaaliturvaan heikentää heidän tilannettaan, jotka eivät työllisty rakenteellisen
syrjinnän ja rasismien vuoksi.

Mielenterveysyyt ovat jo suurin nuorten aikuisten työkyvyttömyyttä aiheuttava tekijä. OECD on
arvioinut mielenterveyden häiriöiden kustantavan Suomelle 11 miljardia euroa vuodessa, mikä on 17
prosenttia valtion vuoden 2022 budjetista. Työterveyslaitoksen mukaan mielenterveysongelmien
kustannukset ovat Suomessa jo 5,3 prosenttia bruttokansantuotteesta. Osuus on kasvanut viime
vuosina ja on EU-alueen korkeimpia. Silti työttömyysturvan leikkausten arvioinnissa ei oteta
huomioon niiden vaikutusta työttömien ja pienituloisten mielenterveyteen.

Heikosti resursoiden palveluiden vastikkeellisuus on ongelmallista. Tutkimusten mukaan kaikki
asiakkaat eivät hyödy nykyisistä aktivointipalveluista. Varsinkin haavoittuvimmat asiakasryhmät
hyötyvät palveluista vähemmän kuin esimerkiksi korkeammin koulutetut. Haavoittuvien ryhmien
kohdalla henkilökohtaiset rajoitukset, kuten puutteelliset tiedot ja taidot (esimerkiksi digitaidot,
ymmärrys heille kuuluvista etuuksista ja palveluista), vaikeuttavat heidän osallistumisestaan. Tämän
lisäksi vastikkeellisuus luo riskin epätasa-arvoon asiakasryhmien välillä ja synnyttää pahimmassa
tapauksessa työttömän passivoitumisen. Sanktiot ja etuus-/palvelujärjestelmän viat voivat myös
heikentää taloudellista tilannetta niiden henkilöiden keskuudessa, joilla on jo valmiiksi heikko
taloudellinen tilanne.

Toisena haasteena on asiakkaiden negatiiviset kokemukset aktivointipalveluista. Asiakkaat kokevat
toimenpiteisiin osallistumisen kannusteet heikoiksi, ja huonot kokemukset ja palvelujen ja etuuksien
leimaavuus (stigma) heikentävät motivaatiota osallistumiseen. Velvoitteet ilman asiakkaan
yksilöllistä kohtaamista aiheuttaa sivuutetuksi tulemisen kokemuksen, mikä heikentää luottamusta
ja motivaatiota entisestään. Kun palvelut vastaavat asiakkaiden tarpeisiin, ne koetaan omiksi. Se
puolestaan pitää yllä osallisuuden kokemusta, joka parantaa sitoutumista.

**Lausuttavaa muista vaikutuksista (ml. vaikutukset viranomaisiin ja yrityksiin)? TE-hallinnon henkilöstöä
edustavaa tahoa pyydetään arvioimaan vaikutuksia TE-hallinnon henkilöstöön ja sen tehtäviin, erityisesti
TTL 14 luku 1 c §:n osalta.**

-

Lausuttavaa siitä miten muutosten vaikutuksia voitaisiin seurata ja arvioida jälkikäteen?

Muutosten vaikutuksia tulee arvioida ensisijaisesti etukäteen. Hallituksen esityksen vaikuttavuusarviointi on puutteellista perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Vammais- ja lapsivaikutusarviointia ei ole tehty, eikä risteäviä eroja ole otettu huomioon esimerkiksi etnisen taustan suhteen. Muiden lainsäädäntöhankkeiden ja muutosten kerrannaisvaikutuksia esityksen muutoksiin ei ole arvioitu. Arvioinnissa tulee tarkastella vaikutuksia sekä kansalaisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien että taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseksi.

Jälkikäteen on hyvä seurata esityksen työllistymistavoitteiden toteutumista. Esimerkiksi tuoko työttömyysturvan työssäoloehdon pidentäminen 12 kuukauteen 5700 työllistä ja lapsikorotusten poisto 10 000 työllistä lisää.

Koska esitetyt muutokset osuvat eniten naisiin, on esityksestä ja sen vaikutuksista kohtuullista tehdä kattava sukupuolivaikutusten arviointi, jossa otetaan huomioon intersektionaalisuus eli ihmisen asemaan ja syrjintäriskiin yhdessä vaikuttavat tekijät, kuten ikä, sukupuoli-identiteetti, toimintakyky, etninen tausta, vakaumus ja seksuaalinen suuntautuminen.

Esityksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö valmistelelee eri muutosten yhteisvaikutuksista kotitalouksiin erillismuistion, joka toimitetaan eduskunnalle hallituksen esitysten yhteydessä. Sukupuolivaikutuksia tulisi arvioida myös kotitalouksien sisällä. Ristikkäisarviointi olisi ollut tärkeää tehdä jo lausuntokierrokselle, jotta eri muutosten vaikutusta voisi arvioida kuulemisvaiheessa.

Lausuttavaa voimaantulosta ja siirtymäsäännöksestä?

Esityksen vaikutukset ovat yhdessä muiden sosiaaliturvaan esitettyjen muutosten kanssa niin suuret, että niiden yhteisvaikutusarviointi olisi tärkeää tehdä ennen 1.1.2024. Myös perus- ja ihmisoikeuksien sekä lapsivaikutusten arviointi on vielä tekemättä. Toistaiseksi on epäselvää, miten esityksen ja sosiaaliturvaan tehtyjen esitysten yhteisvaikutus suhteutuu kansainvälisten ihmisoikeussopimusten ja perustuslain asettamiin reunaehtoihin.

Muuta lausuttavaa esityksestä?

Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdotuksista pyydettävien kirjallisten lausuntojen antamiseen varataan aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Lausuntoaika voi vain perustellusta syystä olla edellä mainittua lyhyempi. Hallituksen esityksessä tiukempi aikataulu perustellaan budjettilakien valmisteluajatauluista johtuvaksi. Ne eivät kuitenkaan ole riittävä perustelu laajamittaisille muutoksille keskeisiin etuuksiin, jotka koskettavat satojatuhansia suomalaisia.

Perustus-laki-valio-kunta ja oikeuskansleri ovat usein huomauttaneet kiireen vaikutuksista lainvalmistelun laadukkuuteen. Valiokunnan mukaan säädösvalmistelulle varattu aika on aikojen saatossa lyhentynyt. Samalla tämä on tarkoittanut lausuntoaikojen lyhenemistä, esityksen perustelujen, kuten riittävien vaikutusarviointien, valmistelun vaikeutumista sekä aikatauluongelmia käännöstyössä ja laintarkastuksessa. Valiokunnan ja oikeuskanslerin mukaan varsinaista lainvalmisteluprosessia ei aina pidetä lain sisällön kannalta merkittävänä valmisteluvaiheena, vaan

lähinnä teknisenä toteuttamisena. On huolestuttavaa, jos tuore hallitus vahvistaa tätä linjaa. Hallitusohjelmassa todetaan, että hallinnon ja kansalaisyhteiskunnan vuorovaikutusta parannetaan. Yksi toimivimmista tavoista kuulla kansalaisjärjestöjä on lausunnot, joille on rakennettu sujuva sähköinen kanava. Se ei kuitenkaan auta, jos järjestöille ei jätetä aikaa asiantuntemuksen esiintuomiseen.

Hinkkanen Annika
Naisjärjestöjen Keskusliitto